

Paisatge després de la batalla

written by Alfons Duran Pich | 31 de març de 2020

Deixem que la ciència faci la seva feina i redueixi progressivament la càrrega letal del virus. Aplaudim l'esforç del personal sanitari que, de vegades amb instrumental de baixa qualitat o dissenyat i construït improvisadament amb les seves pròpies mans, arrisca la vida en un acte de solidaritat extraordinari. Complim ordenadament allò que el sentit comú ens aconsella (confinament, higiene, distància social, etc.). I preparem-nos per l'endemà, que més aviat o més tard arribarà, sense poder visualitzar d'una forma clara i precisa els escenaris que ens esperen.

La Covid-19 és un senyal d'alerta i un catalitzador. És un senyal d'alerta de la resposta de la natura a les nostres contínues agressions. Els humans ens creiem poderosos, liquidem la flora i la fauna, omplim l'espai d'escombraries electròniques, trenquem l'equilibri natural de l'entorn, i després ens amaguem atemorits si un virus (un ens sense vida aparent) posa de manifest la nostra fragilitat.

La Covid-19 és un catalitzador, una substància que ha accelerat la crisi sistèmica en què ens trobem inserits. No és una crisi econòmica-financera, com aparentava ser la del 2007, sinó una crisi global, una crisi larvada que ve de lluny, amb components socials, culturals, polítics, tecnològics i econòmics.

La Covid-19 ha obert molts interrogants sobre la vida en societat. Només en les guerres i en les hores del "toc de queda" la gent era obligada a recloure's a casa seva. Ara el confinament és total, amb sortides puntuals regulades per a casos de necessitat. A la vida moderna, els urbanites que viuen en nuclis familiars, comparteixen com a molt els caps de

setmana. La resta dels dies són dies precipitats, en els quals cadascú té les seves obligacions (professionals, logístiques, estudiantils, etc.) i hi ha poc temps per al debat civilitzat. En l'etapa Covid-19 es trencaran moltes costures i els processos de divorci ompliran els jutjats.

La Covid-19 ha posat sobre la taula l'eticitat dels valors dominants, en la doble dimensió moral i social. El curt termini, el consumisme, la lluita pel poder a qualsevol preu, els diners com a objectiu suprem, la cosificació de les relacions personals, el culte a la banalitat, el menyspreu a l'alteritat. Tot s'ha ensorrat.

La Covid-19 ha demostrat que com més a prop estiguis del problema, més encertaràs en les teves decisions. "Small is beautiful", que ens va ensenyar Schumacher. Per això la primera decisió –la més elemental– hauria estat confinar els territoris, bloquejar les fronteres exteriors i impedir així la transmissió. Després, cada territori (per això, com a mínim, servien les comunitats autònomes) hauria d'haver gestionat la seva pròpia realitat. No s'ha fet així. Els estats vuitcentistes (com l'espanyol, el francès o l'italià) han fracassat en els seus intents per resoldre el problema, on l'afany centralitzador jacobí s'ha barrejat amb una utilització de l'exèrcit en tasques que no li corresponen i per a les quals no està preparat. Fins i tot el llenguatge utilitzat i les imatges transmises són més propis d'una guerra convencional (a l'estil Terços de Flandes) que d'un fenomen que només els científics poden analitzar amb suficiència. En el cas de l'Estat espanyol, el retrat és encara més groller, com si els virus es rendissin davant les aclamacions al rei, la unitat d'Espanya i la Constitució. Ningú no els perdonarà els disbarats que han comès i les morts que podrien haver evitat, en part per incompetència i en part per altivesa.

La Covid-19 ha qüestionat l'enfocament de les nostres noves tecnologies, que han anat derivant cap al camp empresarial i la lògica del benefici privat, en detriment d'una orientació

al benestar públic. Massa intel·ligència instrumental dedicada per exemple a noves aplicacions per a mòbils (la majoria supèrflues) i poca intel·ligència a l'estudi i coneixement dels grans misteris de l'univers, dels seus organismes, de les interrelacions entre ells.

La Covid-19 ha donat el toc definitiu al model dominant de l'economia neoliberal, en el qual els guanys s'obtenen al casino global, sense una relació directa amb les activitats productives. En aquestes últimes es dóna la paradoxa d'una sobre capacitat de producció enfrontada a un infra consum. Un model en què els bancs centrals han bolcat diners en els mercats a baix preu, sense seguir de prop la utilització d'aquests diners. Un model en el qual el deute públic al costat de la privada allunya la capacitat de restaurar l'equilibri dels comptes. Un model que ha produït una societat endeutada, i així sotmesa als dictàmens dels creditors. Un model en què els "takers" han guanyat per golejada als "makers". Un model pervers.

La Covid-19 ha evidenciat que Occident té les fàbriques a la Xina i als països limítrofs amb el gegant xinès. I que les unitats productives que encara queden a l'hemisferi occidental també depenen de components fabricats a Orient. Abans es deia que si Washington esternudava tothom agafava un refredat. Ara l'esternut ve de la Xina i canvia les relacions de poder entre els països.

La Covid-19 ha destapat que la globalitat i les seves seqüeles és un disbarat. Que cal tornar a la proximitat, als enciams i tomàquets del camp més proper. Que la mobilitat *per se* no té raó de ser. Que cal conèixer a fons l'espai propi abans d'envair l'aliè. Que les tecnologies de la informació i la comunicació fan innecessaris molts viatges. Que el turisme de masses és un residu d'una forma d'interpretar el món que ha deixat de tenir sentit. Que els viatges de baix cost són una còpia imperfecta del "capitalisme popular" amb el qual van enredar els nostres avis.

En definitiva, la Covid-19 ha fet saltar pels aires tota la bastida que la crisi de l'any 2007 ja havia explicitat i que els "analistes simbòlics" havien intentat reconstruir a base de cartó-pedra. I ara, què queda?, amb què ens trobarem?

En aparença, res no haurà canviat. Però a poc a poc ens adonarem que ja res serà com abans. No sé si millor o pitjor, però diferent.

Els estats actuals es trencaran, encara que alguns, com l'espanyol, ja està fet miques. Hi haurà estats federals, confederals o independents. Això sí, la mida es reduirà. Les federacions supranacionals (tipus Unió Europea) desapareixeran, i així ho faran totes les organitzacions que en deriven, de manera que hi haurà un abundant mercat de funcionaris a la recerca de treball. El poder, com ja hem dit, deixarà l'Atlàntic i es desplaçarà al Pacífic, en un equilibri inestable entre la Xina i l'Índia.

Els diners continuaran movent-se al seu gust, però no així les persones ni les mercaderies. El comerç exterior es mourà en una zona intermèdia entre el liberalisme pur i el proteccionisme.

No hi haurà feina per a tothom, de manera que serà necessari la creació d'una "renda mínima" unipersonal, única forma d'evitar una revolució, que aquest cop podria ser violenta. La "classe mitjana" serà una antigalla de les novel·les burgeses. Les disparitats de renda i patrimoni s'aguditzaran. El model xinès s'imposarà, amb matisos: capitalisme de mercat i autoritarisme polític. En el cas d'Occident prevaldrà políticament la "democràcia autoritària", com podem veure a Espanya, Polònia, Hongria, Grècia, etc.

Podem interpretar l'escenari de la Covid-19 com un model d'enginyeria social, en el qual controles la població davant l'amenaça d'un perill desconegut.

Si no vols ser protagonista passiu d'aquest escenari, ja pots començar a moure't. Mentrestant, cuida't.